

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 11

PUDUNGWANA 2018

**SESOTHO PUO YA LAPENG P1
MEMORANTAMO**

MATSHWAO: 70

Memorantamo ona o na le maqephe a 7.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1****TEMA YA A**

- 1.1 Ke ba ho hloka mosebetsi. ✓ (1)
- 1.2 Pelo e ne e dula e le bohloko / o ne a dula a utlwile bohloko. ✓✓ (2)
- 1.3 O ile a tlala maswabi, mme a seka meokgo / o ile a sithabela maikutlo / o ile a hloko-fala habohloko / o ile a utlwa bohloko haholo. ✓ (1)
- 1.4 B / Ho ba maqakabetsing. ✓ (1)
- 1.5 E ne e le mokgatjhane / o ne a kula. ✓ (1)
- 1.6 O ile a qetella a utswitse mokotlana oo e seng wa hae ka kgopolo ya hore ho na le tjehelete ka hare. ✓✓ (2)
- 1.7 Ke hobane e ne e le letsatsi le etellang pele ho thwasa ha selemo se setjha / e ne e le letsatsi la ho qetela kgweding ya Tshitwe/ mafelong a selemo. ✓ (1)
- 1.8 O ile a tsepamisa maikutlo a hae ho monna eo wa katara, a batla a lebala hanyane ka ditsietsi tsa hae ✓✓ (2)
- 1.9 O ne a tseba ho e bapala / o ne a e bapala hantle. ✓ (1)
- 1.10 O ne a nahana hore mohlomong o na le tjehelete / o ne a nahana hore dikahare tsa teng di ka mo ntsha tsietsing eo a leng ho yona ya ho hloka tjehelete e le hore a tle a tsebe ho thusa lelapa la hae le mathateng. ✓✓ (2)
- 1.11 Mafosi, a ne a setjha batho hobane e ne e le mafelong a selemo mme ho phethesela diterateng / a ne a setjha batho hobane e ne e le letsatsi le etellang pele la ho thwasa ha selemo se setjha mme bongata ba batho bo inwellelsetse jwala e le ha ba ketekela selemo sena se setjha. ✓✓ (2)
- 1.12 O ile a tshwarwa mme a ahlolwa selemo le dikgwedi tse tshelletseng. ✓✓ (2)
- 1.13 E, ke mo utlwela bohloko hobane ha a a etsa sena ka boomo empa yena o ne a nahana hore dikahare tsa mokotlana oo di tla mo thusa ho ntsha lelapa la hae mathateng ao le tobaneng le wona.

KAPA

Tjhe, ha ke mo utlwele bohloko hobane o ikentse ka ho utswa mokotlana oo e seng wa hae / ha a tshepahale hobane ha o le mathateng ha o a tlameha ho inkela seo e seng sa hao ka bolotsana. ✓✓ (2)

TEMA YA B

- 1.14 O bolela hore kgale a phedisa batho ha bohloko/kgale a phedisa batho ka thata. ✓ (1)
- 1.15 Nna ha ke etse bonokwane hohle. ✓ (1)
- 1.16 Tjhe, ha se a nepahala hobane le yena a ka iphumana a le tsietsing mme a be a qetelle a le ntlwanatshwana / ha se a nepahala hobane ho ya ka molao wa naha ena motho ha a a tlameha ho inkela molao matsohong . ✓✓ (2)
- 1.17 Ba lekgotleng la dinyewe mme sepheo sa bona ke ho tla ahlola ditlokotsebe jwalo ka ha e le baahlodi. ✓✓ (2)
- 1.18 Ho ya ka ditaba tsa tema ena hothwe mohlankana enwa o bolaile motho. (2)
- 1.19 Bobedi di hlakisa hore moputso wa botlokotsebe ke tjhankana/toka e a phethahatswa qetellong/bobedi di bua ka batho ba tshwerweng ka baka la botlokotsebe. ✓✓ (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2****TEMA YA C**

Batswadi ba kenye letsoho kgodisong ya bana mme ba ba susumetse ba sa le banyane ho bapala hore ba tsebe ho atleha dithutong le bophelong. Bana ba rekelwe dibapadiswa tsa thuto ho ntlafatsa bokgoni ba ho mamela ha nako e ntse e tsamaya hape ba kgothalletswe ho rarolla mathata ka di puzzle ho ya ka dilemo tsa bona. Ba batlelwe dibuka tse kgothalletsang ho ntshetsa puo pele. Ba bapadise bana ka dintho tse sututswang tse kang bolo, dikoloi kapa kiribae hape ba rute bana dipina le ho tjeka ho ya ka dilemo tsa bona.

Palo ya mantswe 94.

Ka sebopeho sa dintlha

QOTSO			DINTLHA
1.	Ngwana e mong le e mong o na le tokelo ya ho kena dipapading le boithabisong bo loketseng dilemo tsa hae. Meg Faure o re ntshetsopele ya ngwana e ntlafatswa haholo ke hore batswadi ba kenye letsoho kgodisong ya bana ba bona hobane ba ke ke ba kgona ho iketsetsa.	A	Batswadi ba kenye letsoho kgodisong ya bana.
2.	Ho se tsebe ho bua le ho tsamaya ho bolele hore ngwana a ka se kgone ho ithuta. Disele tsa ngwana tse 1000 tsa kgokahano di ka senyeha ha di sa sebetse ka hoo batswadi ba tlameha ho susumetsa bana ba sa le banyane hore ba tsebe ho atleha dithutong le le bophelong ba bona.	B	Ba ba susumetse ba sa le banyane ho bapala hore ba tsebe ho atleha dithutong le bophelong.
3.	Dibapadiswa tse kgothaletsang boqapi le bokgoni ba tsebo ya dikoloi di bohlokwa ka hoo bana ba tlameha ho rekelwa dibapadiswa tsa thuto ka ha di ntlafatsa bokgoni ba bona ba ho mamela ha mmela o ntse o puta.	C	Bana ba rekelwe dibapadiswa tsa thuto ho ntlafatsa bokgoni ba ho mamela ha nako e ntse e tsamaya.
4.	Dibapadiswa tsena di hloka hore bana ba ithute ho na le ho ithabisa feela. Batswadi ba ba kgothalletse ho rarolla mathata ka di puzzle tsa	D	Ba kgothalletswe ho rarolla mathata ka di-puzzle ho ya ka dilemo tsa bona.
5.	Iepolanka tsa dikotwana tse fapaneng ho ya ka dilemo tsa bona. Ha a rekela ngwana dibapadiswa a ele hloko dilemo le bokgoni ba hae ka ha hona ho tla thusa le puo a hae. Ho tloha boseeng ho ya ho dikgwedi tse tsheletseng a batlele lesea dibuka e tla mo kgothaletsa ho ntshetsa puo ya hae pele.	E	Ba batlelwe dibuka tse kgothaletsang ho ntshetsa puo pele.
6.	Ngwana o ithuta a bapala mme hona ho thusa mesifa ya hae. A etse mesifa e sebetse ka ho mo bapadisa ka dintho tse sututswang tse jwalo ka bolo e kgolo, dikoloi tsa mabidi kapa dikiribai	F	Ba bapadise ka dintho tse sututswang tse kang bolo e kgolo, dikoloi tsa mabidi kapa kiribai.
7.	Ngwana o lerato le nako le nako ya motswadi. Qeto efe kapa efe eo motswadi a e nkang mabapi le nako ya ho bapala le ngwana e molemo. Motswadi a rute ngwana dipina tse fapaneng le ho tjeka ho ya ka dilemo tsa hae.	G	Ba rutwe dipina le ho tjeka ho ya ka dilemo tsa bona.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- Kabo ya matshwao:
- Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (letshwao le le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooho)
- Matshwao a 3 bakeng sa puo
- Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona.**

Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le 1

Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2

Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3

Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:

Diqotso tse 6–7 : se fane ka matshwao bakeng sa puo

Diqotso tse 1–5 : fana ka letshwao le 1 bakeng sa puo

ELA HLOKO:**Palo ya mantswe:**

Batshwai ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.

Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng (90), bala ho fihla palong ya mantswe a behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya Mantswe
Sesotho	Ke	a	bina	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIBOPEHO TSA PUO LE DITLWAELO TSA TSHEBEDISO YA PUO.

POTSO YA 3: PAPATSO

TEMA YA D

- 3.1 Ke ho tshehetsa bana ba Afrika Borwa ba lapang/ho tshetsa bana ba Afrika ba lapang hore ba be le bokamoso bo kganyang/ho tshehetsa bana ba futsanehileng ba Afrika. ✓ (2)
- 3.2 A na le tshusumetso ya hore batho ba thuse kaha ho na le bothata kapa ho hlahile tsietsi. ✓✓ (2)
- 3.3 Ke maikutlo a thabo hobane o bososetse/sefahleho sa hae se edile. ✓✓ (2)
- 3.4 Thusa Afrika ho ithusa ✓ (1)
- 3.5 Mafosi, hobane hothwe papatsong thusa Afrika ho ithusa/lepetjo la teng le re thusa Afrika ho ithusa. ✓✓ (2)
- 3.6 D/ tsoho la monna ke mokolla. ✓ (1)
- [10]**

POTSO YA 4: KHATHUNU

TEMA YA E

- 4.1 Baithuti ba ngola tlhahlobo ya makgaolakgang/ke phaposing ya borutelo ho ngolwa tlhahlobo ya makgaolakgang. ✓ (1)
- 4.2 Ke maikutlo a thabo/a kgotsofalo. ✓ (1)
- 4.3 A bontsha hore o leka ho nahana dikarabo/o lebetse seo a se rutilweng mme o nahana ka thata. ✓ (1)
- 4.4 O topotse molomo/ o tenehile/ o itshwere lerameng ka ho teneha/ tsela eo a dutseng ka yona ha e bontshe boitshepo. (**tshwaya tse pedi feela**) (2)
- 4.5 Ke lemoha hore morutwana ya foreiming ya 1 o ithutile hobane bukana kapa pampiri ya hae e se e tla tlala/o tseba seo a se ngolang hobane bukana ya hae e a tlala ha wa bobedi a so ngole letho mme ho bonahala hore ha a tsebe dikarabo. ✓✓ (2)
- 4.6 Ke ne ke tla ithuta ka matla selemo se sa qala/ke ne ke tla ikopanya le matitjhere kapa barutwana ba nang le bokgoni e sa le nako ho fumana thuso. ✓ (1)
- 4.7 Le batho ba hlahang malapeng a kojwana di mahetleng ba ka kgona ho tswelella bophelong. (2)
- [10]**

POTSO YA 5: TSHEBEDISO YA PUO

- 5.1 E tiisa taba ya hore o ne a nahana ka thata. ✓ (1)
- 5.2 Lesedi o re mosadi wa hae o a loya kapa o se a matha le baloi empa o batla ba kgutlelane ebile o ntse a lla ha a mo nahana. ✓✓ (2)
- 5.3 Jo! ha e le oo mokete nke ke ka hlola ke o lebala ho ya ka moo o neng o le monate ka teng. ✓ (1)
- 5.4 Motsotsonyana Lesedi a dutse setulong, matshwenyeho a hae a boela a kgutla ka kelellong ya hae mme a hopola hore bophelo ba hae bo bosula boo a neng a bo phela bo tla feta. ✓ (1)
- 5.5 Ke mohopolo wa hore o ntse a rata mofumahadi wa hae/ ba tla boela ba utlwana ka le leng la matsatsi. ✓✓ (2)
- 5.6 Bashemane ba atisa ho tjhesa hlaha mariha/diphoofolo tse hlaha di kotsi. ✓✓ (2)
- 5.7 Ke maikutlo a qenehelo/a kutlwelo-bohloko. (1)

[10]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70